

Estereotips sexistes que perpetuen l'herència patriarcal

La desigualtat entre homes i dones i la violència es fonamenten en els vells rols, que han canviat en la forma però romanen essencialment intactes, i que marquen els comportaments que s'esperen d'unes i d'altres, bo i afectant les més diverses esferes de la nostra vida individual i col·lectiva i, per damunt de tot, les relacions de poder.

Text > ALBA ALFAGEME I CASANOVA

La violència masclista continua en plena forma; de fet, tant en l'àmbit internacional com en el nacional i el local gaudeix d'una salut de ferro. Així ho evidencien les xifres aportades per les enquestes de victimització, una

de les fotografies més fiables sobre la matèria: una de cada tres dones patirà al llarg de la seva vida algun tipus de violència física o sexual (a Catalunya, una de cada quatre). La societat està carregada de violència masclista perquè el nostre ADN col·lectiu està

construït sobre uns fonaments patriarcal que impregnen la vida i les relacions.

>> *Els estereotips de gènere es basen en la desigualtat i constitueixen una agressió contra les dones, a les quals adjudiquen un rol d'inferioritat.*
(Font: EL PUNT AVUI. JUANMA RAMOS.)

Aquestes violències que existeixen arreu prenen diferents formes en funció del context en què es manifesten, perquè muten i es vinculen als imaginaris de cada societat i es perpetuen sobre uns sistemes de creences i uns fonaments que esdevenen els cultius perfectes per donar cobertura, d'una manera més evident o més subtil, a un model social construït sobre la desigualtat entre homes i dones.

En aquest sentit, els estereotips porten a terme una tasca ingent, perquè segueixen com a preservadors del llegat patriarcal; tot i que mostren importants canvis en la forma amb el pas del temps, en el fons l'essència patriarcal es manté intacta. De fet, l'estereotip serveix per referendar la desigualtat entre homes i dones i determinar els comportaments que s'esperen d'unes i d'altres com a forma de classificació del que és acceptable o rebutjable. Això té a veure amb idees sobre el treball, la família, l'espai públic, i fins i tot sobre com ens relacionem. Cada context disposa dels seus propis estereotips actualitzats i emmarcats en els rols socials que s'atorguen a dones i homes. Perquè els estereotips que s'adquireixen en la socialització influeixen en les conductes i actituds que tenim respecte de diferents temàtiques socials, com la violència masclista.

La Devesa de Girona

En aquest sentit, és més senzill pensar i reforçar estereotips que tenen a veure amb les violències sexuals perquè així és com ens han ensenyat a elaborar i comprendre aquests fets delictius. Per exemple, després d'haver visibilitzat aquest atac històric i silenciats contra les dones, les agressions sexuals se solen situar en el nostre imaginari en espais i moments molt concrets. En el cas de Girona, la Devesa es considera un lloc de risc per a les dones, prohibit en determinades dates i hores perquè històricament els atacs sexuals s'han ubicat en aquella zona. És una equació que ens resulta més senzilla de fer cognitivament perquè connecta de forma directa amb els missatges que ens han ofert tradicionalment i reforça

les (pseudo)realitats amb què ens han educat, com els estereotips.

Desconstruir aquestes premisses a partir del coneixement obre la porta a viure i pensar des dels feminismes. És important tenir en compte que més del 80 % de les violències sexuals les perpetuen persones de l'entorn de confiança de la víctima, que el 40 % de les agressions es cometen al domicili d'aquesta darrera i el 30 % al domicili

de l'agressor. Desmuntar les idees patriarcales permet enfocar el problema i a la vegada genera més esforç cognitiu per construir una altra realitat diferent d'aquella preestablerta. Així s'obre el camí per

capgirar una societat opressora envers les dones, que amb els seus missatges esbiaixats i erronis ens resta llibertat i alimenta la renúncia com a forma de protecció. És important desmuntar conceptes que havíem tingut introduïts, com aquest que les agressions sexuals es produeixen de nit, a l'espai públic i per part d'un desconegut (reforçant, per exemple, la idea de la Devesa com a lloc de risc per a les dones per excel·lència).

Són unes idees preestablertes que situen la culpa de les violències masclistes en la víctima, perquè es posen en dubte la seva actitud, reaccions o comportaments en el moment de ser agredida. També les que propugnen que els casos de violència afecten un tipus específic de dones, d'un determinat perfil socioeconòmic i nivell formatiu. Això evidencia la complexitat de la realitat i del sistema de creences, de relacions i de forma de viure que ens ha inculcat el patriarcat.

Més perversos i sofisticats

Aquests estereotips promouen un fals ideari del que és la violència masclista, i construeixen elements clau per perpetuar el patriarcat, com és el cas del discurs de l'alteritat, és a dir, que pensem que a nosaltres no ens passen aquestes coses, sinó que passen als qui són diferents. Idees com aquesta dificulten la comprensió del problema i les possibles solucions.

Els estereotips de gènere són també una forma de violència estructural,

tal com diu Marcela Lagarde, perquè busquen sotmetre i controlar la dona en un intent de trepitjar els seus drets humans. Tot i percebre una certa evolució en els estereotips, en essència són transgeneracionals i continuen existint més perversos i sofisticats, menys detectables a primera vista, però igual de nocius i efectius. Promouen la culpabilització de les víctimes, la reproducció de les violències i posen traves a la presa de consciència per erradicar-los. Mentre no els desactivem, seguirem alimentant aquesta mirada col·lectiva patriarcal que condemna les dones a una societat desigual i injusta.

Alba Alfageme i Casanova

Nascuda a Girona el 1979, és psicòloga i té una trajectòria personal centrada en la violència masclista i els processos de victimització en diferents entorns. Ha participat en projectes de cooperació internacional i ha dut a terme tasques formatives en l'àmbit universitari i en els cossos policials. Ha desenvolupat polítiques públiques en el marc de la seguretat (Departament d'Interior) amb perspectiva de gènere i s'ha especialitzat en temes de violència sexual, tràfic d'éssers humans i trauma psicològic. Col·labora habitualment en mitjans de comunicació i imparteix conferències i cursos.